

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประเทศชาติต่อไป การศึกษาจะต้องสร้างให้คนทุกคนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ นั่นคือ จะต้องมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดเวลา รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ซึ่งครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทสำคัญของครู ได้แก่ การเป็นผู้กำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล การจัดการเรียนรู้ แต่ในอดีตที่ผ่านมาการจัดการศึกษายังไม่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ การจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมายังเน้นบทบาทให้ผู้เรียนเป็นเพียงผู้รับความรู้ ส่งผลให้ทักษะการสร้างองค์ความรู้และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร การเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเป็นเพียงการพึ่งพาความรู้จากครูผู้สอนเท่านั้น

ปัจจุบันมีการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่เป็นตัวผลักดันให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดนั้นก็คือ ครู ฉะนั้นการที่จะทำให้การศึกษามีการพัฒนาหรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด จุดเริ่มต้นคงต้องเริ่มที่ตัวครู ครูต้องมีการพัฒนาตัวเองหรือมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ซึ่งจากเดิมครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงผู้เดียว หรือเรียกว่าเน้นครูเป็นสำคัญ ต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง ในขณะที่เดียวกันผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษาทั้งหลายต่างก็ตระหนักว่า ครู ซึ่งเป็นผู้ที่ต้องจัดการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยตรงน่าจะมีความสำคัญและมีศักยภาพในการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้เรียนที่ครูเหล่านั้นรับผิดชอบอยู่โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ใต้แนวทางหรือทฤษฎีที่กำหนดโดยผู้อื่นเสมอไป ทั้งนี้ ครูควรมีการปรับหรือยืดหยุ่นหลักการต่าง ๆ นั้นได้ด้วยตนเอง(บัญชา แสนทวี, 2545, หน้า 1)

วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพก็คือการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ระบุไว้ในหมวด 4 มาตราที่ 24 ข้อ 5 มีใจความว่า ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้แล้วในมาตรา 30 ยังระบุอีกว่า ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาประกอบกับการพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานตามระบบการประกันคุณภาพ มาตรฐานที่ 10 ตัวบ่งชี้ที่ 7 ที่ให้ครูมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน จะเห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งครูมีเสรีภาพในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ที่สำคัญอย่างยิ่งสังครอบข้างมีความคาดหวังว่าครูจะเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนหนังสือมาเป็นครูผู้สอนวิธีการเรียนรู้ สร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้แก่ผู้เรียน

การพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมีระบบคือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เป็นการวิจัยที่ครูทำเพื่อปรับปรุงการสอนของตนหรือทำกับเพื่อนร่วมงาน หรือทำเพื่อทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีทางการศึกษาโดยการลงมือปฏิบัติการวิจัยไปพร้อม ๆ กับการเรียนการสอนตามปกติ (กิตติพร ปัญญาภิบาล, 2549, หน้า 5) ซึ่งสอดคล้องกับสุวิมล ว่องวานิช(2544, หน้า 11) ที่กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน การค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือครูเป็นผู้ดำเนินการพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา นั่นคือ ครูคิดและครูแก้ปัญหาให้กับนักเรียนในชั้นเรียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่ด้วยตัวของครูเอง เปรียบเสมือนครูเป็นนักวิจัยนั่นเอง ฉะนั้นครูจะต้องให้ความสำคัญสำหรับการวิจัย เนื่องจากการวิจัยมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ครูต้นตัวที่จะหาความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนให้กับตนเองและเริ่มทำวิจัยกัน ซึ่งงานวิจัยเป็นดัชนีที่บ่งบอกถึงศักยภาพและความสามารถในการทำงานวิจัยของครู ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า มีผู้ศึกษาไว้ในหลายประเด็น เช่น สภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา (รัตนภรณ์ วรรณคำ, 2549) ความพร้อมในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา (นงคราญ ทองอยู่, 2549) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(เกษร ภูณานิคม, 2549) เป็นต้น แต่ยังไม่พบว่ามีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของงานวิจัยในชั้นเรียนที่ครูได้จัดทำขึ้น และสรุปรวบรวมให้เป็นระบบ การสังเคราะห์งานวิจัย (research synthesis) เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ได้สารสนเทศในเรื่องนี้ เพราะการสังเคราะห์งานวิจัยเป็นการนำหน่วยย่อย ๆ หรือส่วนต่าง ๆ ของผลการวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาเดียวกัน ทั้งที่เป็นข้อความรู้ที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกันมาบรรยายสรุปรวมให้เป็นเรื่องเดียวกันจนเกิดเป็นข้อสรุปของปัญหานั้น

ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่กำกับดูแลและส่งเสริมสนับสนุนครูในสังกัดให้มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดการอบรมและส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน แต่ยังไม่มีการสรุปรวบรวมผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครูอย่างเป็นระบบดังนั้นเพื่อจะทำให้เห็นถึงการพัฒนาการในด้านการวิจัยของครูและทราบถึงสภาพปัญหาในการทำวิจัยของครู ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จึงมีความสนใจในการสังเคราะห์งานวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งได้แก่ ด้านการตั้งคำถามการวิจัย และการเลือกใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การออกแบบการวิจัย การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือและนวัตกรรมที่ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผลการใช้นวัตกรรมรวมทั้งความตรงของการวิจัย ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยนี้นอกจากสามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนางานวิจัยของครูต่อไปแล้วยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับครูที่ประสบปัญหาหรือต้องการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยในชั้นเรียนของครูเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยในชั้นเรียนของครูที่ใช้นวัตกรรม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในระหว่างปี พ.ศ. 2542-2549

เนื้อหาที่จะศึกษา เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. การตั้งคำถามการวิจัยและการเลือกใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
2. การศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. การออกแบบการวิจัย
4. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
5. เครื่องมือและนวัตกรรมที่ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ระยะเวลาของการวิจัยในชั้นเรียน)
7. วิธีการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
8. การวิเคราะห์ข้อมูลและ การสรุปผลการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
9. ความตรงของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัยนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ดังต่อไปนี้
งานวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง งานวิจัยที่ครูผู้สอน ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างมีระเบียบแบบแผน มีการใช้นวัตกรรมเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตน ซึ่งได้แก่ ผลงานวิจัยของครูที่เข้าร่วมโครงการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลงานวิจัยของครูที่ขอเลื่อนตำแหน่งวิทยฐานะและผลงานวิจัยของครูทั่วไป ที่จัดทำเป็นผลงานทางวิชาการของโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง แนวคิด รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ที่ครูนักวิจัยสร้างขึ้นและนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

การสังเคราะห์งานวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิเคราะห์ รวบรวม และสรุปเนื้อหาของงานวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนที่เกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางด้านระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งได้แก่ ด้านการตั้งคำถามการวิจัยและการเลือกใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนา

การเรียนรู้ การศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การออกแบบการวิจัย การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือและนวัตกรรมที่ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผลการใช้นวัตกรรม รวมทั้งความตรงของการวิจัย โดยการสังเคราะห์งานวิจัยในชั้นเรียนในครั้งนี้ส่วนใหญ่จะใช้การสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ใช้การสังเคราะห์เชิงปริมาณ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครู ข้อค้นพบที่ได้จากการสังเคราะห์จะทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูด้านการวิจัยต่อไป
2. ทำให้ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ต่อไป
3. ทำให้ได้ระบบฐานข้อมูลการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ต่อไป